

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

ЕКОЛОГІЧНА ФУТУРОЛОГІЯ

Шифр та назва спеціальності
В10 - філософія

Освітня програма
Філософія

Рівень освіти
Третій (доктор філософії)

Семестр
Третій

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра
Філософії (307)

Тип дисципліни
Вибіркова
Професійна підготовка

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Годзь Наталія Борисівна

nataliia.hodz@khpi.edu.ua

Доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – 22 років. Автор понад 170 наукових та науково-методичних робіт. Провідний лектор з дисциплін: «Екологічна футурологія», «Етнофілософія та культурні стереотипи», «Ідентичність та духовна ідентифікація особистості в рамках філософських традицій».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на оволодіння знань з історії розвитку філософії науки та таких мета дисциплін, як футурологія та екологія. Змістовна складова представлена добіркою праць науковців, сучасних екологічних та футурологічних, прогностичних напрямків, які перетинаються з філософськими дослідженнями пізнання, феномену реальності, природи, людини та техніки. На протязі курсу слухач оволодіває знанням про системність науки в цілому та значенням філософського світогляду для вибудовування як власної життєвої позиції, так і побудування відповідно суспільного простору людей та довкілля.

Мета та цілі дисципліни

Метою слугує задача формування поглиблених теоретичних знань у сфері міжпредметних зв'язків поміж філософією, прогностикою (математичними та, відповідно, статистичними дослідженнями), футурологією та екологією. Відповідно у слухачів формується новий рівень розуміння можливостей та задач філософії з метою закріплення їх здатності до критичного мислення на ґрунті розуміння розвитку історії філософії; використовувати свій інтелектуальний потенціал для аналізу та оцінки різноманітних підходів до фактів, їхнього аналізу, критики. Матеріал курсу формує новий рівень світогляду та допомагає конструювати нові наукові пошуки, відштовхуючись від концептуальних позицій у сучасної філософської парадигми та таких мега та метадисциплінах, як екологія та футурологія (прогностика).

Формат занять

Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів. 5 РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

«Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії», «Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології», «Філософсько-антропологічний дискурс сучасності».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (стаття, реферат, есе, тези та участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії тощо).

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1-2. Поняття про Екологію та футурологію. Цілі, предмет та задача курсу. Зв'язок екології та футурології з іншими філософськими дисциплінами. Головні функції філософії у межах футурологічних досліджень. 1. Філософські підстави вивчення нового знання. 2. Філософія і наука у річищі самоозначення мети та цілей власного дослідження. 3. Філософія екології та її предмет та об'єкт дослідження. 4. Футурологія та прогностика та їх зв'язок з філософією. 5. Актуальні питання філософського аналізу наукового знання. 6. Сучасні фактори та засоби шляхів «екологізації» філософії й аналіз можливостей вирішення глобальних і локальних екологічних проблем. 7. Прогностика та футурологія, їх зв'язок та еволюціонування знання в рамках дисциплін.	4
Тема 3-4. Розвиток та взаємодія «нового» та «старого» знання на прикладі еволюціонування екології як науки. Виникнення та історія розвитку та футурології як науки. 1. Розгляд питання росту знання та виникаючих при цьому певних ускладнень. 2. Значення процесів конвенції та комунікації у науковій та філософській спільнотях. 3. Види та функції конвенцій у науковій спільноті. 4. Аналіз позитивної та негативної комунікації в науці та її наслідків. 5. Еволюціонування ідей під час наукової творчості та їх властивість до наслідування. 6. Аналіз генеалогії прогностичних досліджень у філософському контексті.	4
Тема 5-6. Огляд загальних питань філософії науки та її орієнтирів в контексті екологічних та футурологічних наукових інтересів. Розгляд феномену часу та вічності у соціальному контексті з точки зору футурології та прогностики, час у екологічних системах. 1. Значення розгляду соціально-філософського пізнання майбутнього у контексті таких його форм як подієве прогнозування, філософсько-художнє й т.п. 2. Аналіз взаємодії та впливу на свідомість уявлень про «реальне майбутнє» та «соціально бажане майбутнє». 3. Час фундаментальний та концептуальний у філософських дослідженнях, еволюція розуміння феномену часу у філософських дослідженнях. 4. Визначення поняття «майбутнє» та «прийдешнє», національна специфіка сприйняття часу. 5. Наукове прогнозування як механізм формування «образу майбутнього».	4
Тема 7-8. Еволюція екології як науки, аналіз її методів у теоретичному пізнанні сучасного світу та його системах та процесах. Значення екологічного виховання та сучасна державна політика. 1. Внутрішній устрій та еволюція галузі екологічного знання у площині наукового знання в цілому. 2. Загальні теоретико-методологічні основи дослідження екологічних проблем сучасності. 3. Розвиток екологічних дисциплін та їх статус в умовах кризи техногенної цивілізації. 4. Взаємозв'язок між екологією та сучасною філософією. 5. Екологія та трансформація її у мега- та метадисципліну.	4

6. Екологічне знання та вплив сучасних потреб на предмет та об'єкт екологічного дослідження та практичного застосування знання.	
Тема 9-10. Наукові основи, когнітивні джерела, етапи майбутнього та міра невизначеності у футурології та прогностиці. Аналіз тенденцій розвитку технологій у системі «суспільства – технології – промисловість». 1. Головні підходи до вивчення футурології та прогнозування. 2. Вплив ідеологічних аспектів на прогнозування та футурологію. 3. Загальні методи прогнозування (екстраполяція, завбачення, моделювання, сценарії, форсайти), глобальні та локальні прогнози. 4. Структура та головні елементи футурології та прогностики. 5. Вплив концепції після індустріального розвитку на футурологічні дослідження. 6. Значення соціально-філософських основ футурологічної публіцистики у науковому та філософському контексті. 7. Головні етапи становлення та розвитку уявлень про майбутнє. 8. Головні етапи становлення та розвитку уявлень про предмет екології у майбутньому.	4
Загальна кількість годин	20

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти а
Тема 1. Вплив художньої літератури загалом та наукової фантастики на футурологію. Практичне застосування результатів футурологічних досліджень та прогнозування в сфері промисловості; медицини та освіти, техніки майбутнього, макро та мікротехнологій, склад та діяльність родин у майбутньому. 1. Виникнення та еволюціонування науково-фантастичної літератури. 2. Аналіз закордонної фантастики та її тенденцій у системі екологічних уявлень. 3. Аналіз української фантастики та фантастики у східній Європі. 4. Концептуальні особливості сценаріїв майбутнього. 5. Екологія професійних захворювань та прогностичний аспект дослідження «майбутніх професій» у наведеному контексті. 6. Світоглядну підстави теоретичних досліджень у футурології. 7. Світоглядні підстави прикладних футурологічних досліджень.	2	1
Тема 2. Побудова та застосування екологічної футурології з позиції її можливостей реалізації проекту збереження природних та соціальних систем простору, який модифікується. Структура екологічної футурології у плані науково-філософської концептуалізації. 1. Перелік питань обґрунтування необхідності екологічної футурології. 2. Людство в системі загально-космічного простору як специфічна проблема екологічної футурології. 3. Методологія теоретичної футурології. 4. Методологія прикладної футурології. 5. Зміст дослідження питання екологічної футурології. 6. Теоретико-методологічний потенціал сучасної теорії науки при дослідженні питань екологічної футурології.	2	1

Тема 3. Екологічна футурологія та її методологічні та світоглядні аспекти. Значення принципу «математичного мислення» та синтез філософії та логіки математичних розрахунків у екологічній футурології. 1. Статус цілісності та поєднання раціонального та інтуїтивного у футурологічних дослідженнях. 2. Застосування ситуативного підходу у екологічній футурології. 3. Тенденції розвитку предмета екофутурологія та створення та дії у її площині наукових понять. 4. Можливості дії поняття «екологічна футурологія» у сучасних наукових дисциплінах. 5. Взаємодія інноваційного та традиційного у передбаченні, прогностиці та футурології. 6. Предмет та історія розвитку футурологічного пізнання в контексті математичного мислення: статистика та прогностика та їх значення для футурології. 7. Етапи розвитку математичних розрахунків у екологічних дослідженнях, зв'язок екології, математики та футурології.	2	1
Тема 4. . Еколого-футурологічна концепція та її соціально-філософський зміст. Умови дії та засоби втілення процесу екологізації футурології у науково-технічному і освітньому просторі для розвитку природозберігаючих та «чистих» технологій. 1. Основні космографічні моделі та гносеологія фундаментальних основ теорії екології стабільності. 2. Зміст головних екологічних та футурологічних концепцій. 3. Питання проблеми розуміння та трансляції концепції «стійкого», або «сталого розвитку». 4. Розуміння та аналіз моністичних футурологічних концепцій. 5. Розуміння та аналіз плюралістичних футурологічних концепцій. 1. Екологія права та її задачі з точки зору філософії. 2. Екологія та освіта, досвід держав у екологічній освіті. 3. Використання знань попередників у системі екологічного контролю та моніторингу	2	1
Тема 5. Соціально-економічні питання інженерної діяльності та шляхи подолання екологічних технонебезпек. Значення втілення моделі екологічної футурології на теоретичному та практичному рівнях. 1. Перелік умов безпеки у сучасному екорозвитку, питання соціальної відповідальності. 2. Розгляд феномену катастроф та еволюції поняття. 3. Статус відносин держава – екологічні інституції та стратегії. 4. Статус міждержавних відносин у суспільстві надпроблем екологічного характеру. 5. Продовження апробації та розробки концептів та складових поняття «екологічна футурологія». 6. Активація процесу серед населення та у освітніх моделях. 7. Відновлення механізму науково-дослідних та практичних наукових інституцій у соціумі та середовищі країни задля покращення природоохоронної діяльності загалом.	2	1
Тема 6. . Аналіз питання евристичної характеристики нових ідей у прогностиці та футурології 1. Методологічні аспекти прогностичного пізнання та аналіз їх закономірного впливу на проведення досліджень. 2. Аналіз виникнення та розвитку причин філософського розгляду екології та футурології загалом.	2	1

3. Філософський сенс розуміння феномену «обмеження ресурсів» та зв'язок науки та техніки у цьому контексті.		
Тема 7.. Процес створення понять у науці на прикладі екології та футурології. 1. Екологічна філософія або філософія екології . 2. Гносеологічний оптимізм або гносеологічний песимізм у питаннях сприйняття екології як практичної дисципліни. 3. Концепція єдиної теорії екологічної безпеки та зміна парадигм як явище часу. 4. Вплив етноекологічної картини світу на розвиток суспільства.	2	1
Тема 8. Філософські основи футурологічного механізму проєкції знання та зв'язок футурології та філософії. 1. Екологічна футурологія та її методи і можливості у діяльності філософів та літераторів, освітян та науковців разом з інженерами-технологами. 2. Питання дослідження екологічної футурології у сучасному науковому дискурсі з позиції філософії та філософії науки. 3. Розуміння феномену «Ретрофутурології» та її значення.	2	1
Тема 9. Значення вивчення принципу «екології культуросфери». 1. Взаємо зв'язок та дія ландшафту та екологічно скерованої культури як засіб формування загальної екологічної картини світу. 2. Екофілософський та футурологічний виміри людини та природи. 3. Взаємоперетин глобального та національного у понятті «Екологічний ландшафт».	2	1
Тема 10. Значення створення культурно-екологічного мислення під час освіти як проєкція людства до майбутнього. 1. Глобальні проблеми людства та еволюціонування розуміння концептів «проблема», тощо. 2. Технології та «безвідходні технології» міф чи реально можливе майбутнє. 3. Ресурси та ставлення до них: вичерпні, відновні та невідновні.	2	1
Загальна кількість годин	20	

Лабораторні заняття

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усних відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Також передбачено виконання індивідуальних робіт: стаття, реферат, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Концепція «сталого розвитку» чи «стійкого розвитку». Питання розуміння та перекладу поняття.	3
Тема 2. Футурологія та утопія – аналіз структури, подібності та відмінності феноменів	3
Тема 3. Значення праць Фукуями у сьогодиншньому середовищі.	3
Тема 4. Соціально-філософські підстави футурологічного знання.	3
Тема 5. Екологія як мета- та мегадисципліна.	3

Тема 6. Значення праць К. Поппера у розумінні еволюції наукового знання.	3
Тема 7. Екологічний імператив у культурі сучасного суспільства.	3
Тема 8. Метафорична взаємодія концептів «Людина» та «природа» у різних мовах.	3
Тема 9. Питання етноекотології та екологічний імператив.	3
Тема 10. Розвиток та функціонування поняття «етнонаціональна специфіка сприйняття ландшафту».	4
Тема 11. Чи існує проблема транскрипції та розуміння концепції «Золотого мільярду»?	3
Тема 12. Концептуальні виміри екологічної свідомості у сучасному світі.	3
Тема 13. Феномен «Ґрунту» та націоспецифічні особливості відношення до Землі у різних держав. Футурологія та питання етнонаціональної специфіки.	3
Загальна кількість годин	40

Тематика індивідуальних завдань

Реферат включає: титульний лист, вступ, основну частину, висновок, список літератури. Предмет, тема, мета роботи повинні бути узгоджені. Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкта (предмет визначає тему дослідження). Мета дослідження визначає те, до чого прагне здобувач у своїх наукових дослідженнях, тобто кінцевий результат роботи (мета повинна корелювати з висновками, отриманими в рефераті). Структура роботи, назви розділів повинні відображати загальну тему реферату. Зміст реферату обмежується 2-3 главами, які обов'язково поділяються на параграфи чи підрозділи. Назви розділів повинні відображати філософську тематику проблеми. Метод або методологію проведення роботи доцільно описувати в тому випадку, якщо вони відрізняються новизною або представляють інтерес з точки зору даної роботи. Широко відомі методи тільки називаються. Результати роботи, які висвітлюються у висновках, описуються точно і інформативно. Наводяться основні теоретичні та експериментальні результати, фактичні дані, виявлені взаємозв'язки і закономірності. При цьому віддається перевага новим результатами і даними, які, на думку автора реферату, мають практичне значення. Висновки можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями, гіпотезами, описаними у вихідному документі.

Теми індивідуального завдання

Тема 1. Наукова фантастика та її взаємодія з раціоналізаторами та науковими відкриттями.
Тема 2. «Образ майбутнього» та «Образ минулого» як трансляція та комунікація національного колективного підсвідомого.
Тема 3. Етнопсихолінгвістика та етнокультурологія у контексті розвитку етноекотології.
Тема 4. Етнопсихолінгвістика та етнокультурологія у контексті розвитку футурології.
Тема 5. Екологічна культура: теорія і практика.
Тема 6. Питання синтезу фізичної картини світу у філософії науки XX-XXI сторіччя.
Тема 7. Філософське підґрунтя розвитку поняття «еколого-інформаційне суспільство».
Тема 8. Критичний аналіз моделей постіндустріального суспільства як генеральної футурологічної стратегії у сучасних дослідженнях.
Тема 9. Гібридні війни: їх стратегії та наслідки у полі екологічних досліджень
Тема 10. Гібридні війни: їх стратегії та наслідки у полі футурологічних досліджень.
Тема 11. Екологічна освіта як проект майбутнього.
Тема 12. Соціально-субстанційна природа людини в умовах сучасного техногенного суспільства
Тема 13. Ретрофутурологія та звернення до забутих проектів як пошук альтернативних джерел існування людства.
Тема 14. Дослідження дискурсу майбутнього у сучасному полікультурному просторі.
Тема 15. Значення повороту до розгляду та моделювання у просторі концепту Бердяєвської моделі «Неосередньовіччя»
Тема 16. Значення праць С. Лема при дослідженні фантастики та футурології.
Тема 17. Взаємозалежність прогнозування та футурологічних дослідів та проектів.

Тема 18. Футуризм, футурологія , шок майбутнього, зміна клімату: Бачення майбутнього з 1909 року до сьогодення

Тема 19. Мова, екологія та майбутнє: футурологічний погляд на еколінгвістику

Тема 20. Море та вічне літо: наукова фантастика, футурологія та зміна клімату

Тема 21. Уявлення про турботу та науку в антропоценній утопічній футурології . Соціологія науки в книзі Кіма С. Робінсона «Міністерство майбутнього».

Тема22. Екологічне майбутнє, зараз і тоді: криза, системне моделювання та спекулятивна фантастика.

Тема 23. Етичні перспективи в майбутніх дослідженнях

Тема 24. Антиутопія: екологічна історія

Тема 25. Індустріалізація та «постіндустріальний» світ: про розвиток та футурологію

Тема 26. Чи можливо розуміти анархічне суспільство як футурологічний проект

Тема 27 Аналіз проблем екологічної освіти в дискурсі « екологічна футурологія »

Тема 28. Футурологія та європейська політика

Тема 29. Духовний вимір нової парадигми глобального розвитку у футурології Римського клубу.

Тема 30. Передбачення квір-спільноти: соціологічна футурологія та сексуальне майбутнє

Тема 31. Нові тенденції у фізиці: філософія, фізика, енергетика, екологія , футурологія. Географія та футурологія

Тема 32. Історизація досліджень майбутнього

Тема 33. Історія ф'ючерсних досліджень як ідеї зворотного зв'язку та ретро -зворотного зв'язку

Тема 34. Уявне майбутнє: письмо, наука та сучасність у серії книг «Сьогодні та завтра»

Тема 35. Вчора: Нова історія ностальгії. Технофеміністична наукова фантастика.

Тема 36. Революція ретромаркетингу. Прототипи наукової фантастики: Візіонерські технологічні наративи між майбутнім.

Тема 37. Світ після 1989 року та вичерпання трьох циклів (за Rupnik Jacques)

Тема 38. Спектральне потойбічне життя: гаунтологія, історична пам'ять та спадщина в постмодерністській художній літературі

Тема 39. Науково-технічне та медійне майбутнє людини та світу

Тема 40. Передовий конструктивізм та постгравітаційне мистецтво: теоретичні та філософські наслідки

Тема 41. Філософія технології. Уява Інтернету.

Тема 42. Винахідливе мислення в гуманітарних науках

Тема 43. Архітектурна ретрофутурологія та прогнозування майбутнього.

Тема 44. Особливості уявлень про майбутнє в контексті сучасного міста

Тема 45. Наратив майбутнього як засіб реінтерпретації минулого та поінтерпретування теперішнього досвіду особистості

Тема 46. Утопічні уявлення про життя людини в ідеології раннього більшовизму. Історична свідомість як форма суспільної свідомості: соціологічний аспект.

Тема 47. Пізнання часу людиною–основа філософського розуміння сутності речей

Тема 48. Техніка та її відношення до ретрофутурології з погляду історії розвитку суспільства

Тема 49. Філософський теоретичний аналіз феномену «Життєві перспективи людей похилого віку»

Тема 50. Футурологічні перспективи та введення до теорії прогнозування як аналіз перспектив сучасної людини (екологічний контекст)

Тема 51. Назад в майбутнє: міфологія Мегатехнологій

Тема 52. Давньокитайське та давньогрецьке сприйняття темпоральності: компаративістський аспект та зв'язок із сучасністю

Тема 53. Бачення майбутнього : Далеке минуле , вчора, сьогодні і завтра

Тема 54. Майбутнє минуле : Про семантику історичного часу

Тема 55. Мобільні ностальгії: поєднання бачень міського минулого , сьогодення та майбутнього серед колишніх мешканців

Тема 56. Оцінка майбутнього : минуле та сучасне бачення медицини та наномедицини

Тема57. Пост-гейські дебати з точки зору філософії та демографії: Конкурентні бачення майбутнього гомосексуальності та лесбійства

Тема58. Бачення близького та віддаленого майбутнього

Тема 59. Бачення майбутнього, побаченого крізь минуле: обіцянка фемінізму у XXI столітті	
Тема 60. Філософія космосу: уроки минулого – бачення майбутнього	
Тема 61. Минулі бачення штучного майбутнього: сто п'ятдесят років під привидом машин, що розвиваються	
Тема 62. Східний проект: екологічне проектування/планування/менеджмент	
Тема 63. Екологічна думка у світі Яви (Індонезія) у контексті маломасштабної гідроенергетики – підхід «світової одиниці» (автор Йошіказу Такая)	
Тема 64. Екологічні проблеми Китаю та передача технологій з Японії	
Тема 65. Час і простір в інноваціях: чотири перспективи бачення майбутнього (японський та китайський варіанти)	
Тема 66. Як створити бачення майбутнього - Форсайт: наслідки концепції стійкості та міркування щодо управління (Східний та Західний варіанти).	
Тема 67. Вимірювання культурних відмінностей у стратегічному мисленні: розробка та валідація тесту «Перспектива майбутнього – минулого»	
Тема 68. Бачення майбутнього візуальних інформаційних медіа	
Тема 69. Уявлення про «майбутнє» в історичних музеях (японський погляд, за матеріалами Ацуші Канеко 金子淳)	
Тема 70. Трансформація науки і технологій, а також навички бачення та мислення для 21 століття	
Тема 71. Минуле, сьогодення та майбутнє цифрових зображень	
Тема 72. Ретрофутурологія, футурологія та кліматологія	
Тема 73. Про «Екологічне бачення» – Кінець життя Друкера (Кен Касуга 春日賢)	
Тема 74. Феномен конкуренції за майбутнє	
Тема 75. Чи можливо реалізувати перспективні сценарії на кшталт «як побудувати краще майбутнє»	
Тема 76. Планування сценаріїв: еволюція перспективного мислення	
Тема 77. Кошмари наяву: антиутопічні прогнози на майбутнє	
Тема 78. Чи можливі інструкції для «нематеріального майбутнього»	
Тема 79. Футурологія: походження, еволюція та методи	
Тема 80 «Нова футурологія»	
Загальна кількість годин	40

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс, для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження відповідних курсів, опис програми із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Годзь Н. Б. Вступ до екологічної футурології [Текст]: Монографія / Н. Б. Годзь. – Харків : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 572 с.
2. В. І. Вернадський. Вчений. Мислитель. Громадянин. Праці вченого та література про нього з фондів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] : бібліогр. покажч. / уклад. Л. В. Беляєва, Л. С. Новосьолова. – К. : НБУВ, 2003. – 260 с.
3. Андрос О. Є. Охорона природи у місті: теорія, практичні поради, методичні рекомендації, менеджмент: Школа Молодого природоохоронця (2007; НПП "Гомільшанські ліси"; Харківщина; Україна) : матеріали / О. Є. Андрос, К. Борисенко, Н. Шевченко, І. Ю. Парнікоза ; Авт.-упоряд. О. В. Василюк. – Київ : Національний екологічний центр України, 2007. – 323 с. – Бібліогр.: с.322–323. – На укр. яз.
4. Андрос О. Є. Екологістські рухи в сучасному політичному процесі : автореф. дис ... канд. політ. наук: 23.00.02 / О. Є. Андрос. – Київ : Б.в., 2010. – 19 с. – На укр. яз.

5. Андрос О. Є. Екологістські рухи в сучасному політичному процесі / Олег Євгенійович Андрос ; Відп. ред. М.Д. Кляшторний . – Київ : Стилос, 2012 . – 205 с. – Бібліогр.: с.181–205 (279 назв) .
6. Fukuyama F. The End of History and the Last Man. Free Press, 1992. – 432 p.
7. Вибрані наукові праці академіка В.І. Вернадського [Електронний ресурс] / Нац. акад. наук України, Комісія з наук. спадщ. акад. В. І. Вернадського, Нац. бібл. України ім. В. І. Вернадського, Ін-т іст. України. – К. : [б. в.], 2012
8. Паславська А.П. Стратегія сталого розвитку [Електронний ресурс] / А. П. Паславська ; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Факультет біомедичних технологій. Кафедра екології. – К. : [б. в.], 2010. – 33 с.
9. Базалук О. О. Криза системи «людина – природа» в умовах техногенної цивілізації та шляхи її подолання (соціально-філософський аспект) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / О. О. Базалук. – Київ, 2000. – 18 с.
10. Баранец Н. Г. Конвенции и коммуникация в научном и философском сообществах / Н. Г. Баранец, О. В. Ершова, Е. В. Кудряшова. – Ульяновск : Изд. Качалин Александр Васильевич, 2012. – 180 с.
11. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія / Упоряд. В. Лях. – К.: Либідь, 1996. – С. 194–250.
12. Berdyaev N. The divine and the human. London: G. Bles, 1979.
13. Joseph J. Corn, Horrigan B., Chambers K. Yesterday's Tomorrows: Past Visions of the American Future. JHU Press, 1996.
14. Футурологія інтелекту: Гіпотеза соціоінтелект. резонансу / ред.: С. П. Корецький. – К., 1999. – 18с.
15. Філософія. Антропологія. Екологія '2001. Ноосферна альтернатива та нові пізнавальні стратегії / ред.: В. Г. Табачковський, І. В. Бойченко; Ін-т філос. НАН України ім. Г.Сковороди та ін. . – К. : "Стилос", 2001. – 338 с.
16. Кисельов М. Екологія глобальна // Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук (гол. ред.) та ін. – Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України, Абрис, 2002. – С. 190.
17. Рудишин С. Філософські основи екологічної освіти: генезис, сучасні тенденції розвитку / С. Рудишин // Філософ. освіти. – 2011. – № 1/2. – С. 375–389. –
18. Кузьменко В.Л. На порозі надцивілізації. Системний аналіз актуальних проблем сучасності. Соціальне прогнозування та футурологія / В. Л. Кузьменко, О. К. Романчук. – Л. : Універсум, 2001. – 152 с.
19. Горбатенко В. Вікна в майбутнє: перспективи становлення галузевої футурології / В. Горбатенко // Політ. менеджмент. – 2010. – № 2. – С. 98–108.
20. Скаленко А. К. Современность и футурология информационной цивилизации // Еволюція цінностей в епоху глобалізації: збірник наукових праць (за заг. ред. О.В. Зернецької). 2019. С. 177–184. <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4626/>
21. Годзь Н. Б. Екофілософія та концепції майбутнього // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія : зб. наук. пр. / гол. ред. М. Д. Култаєва. – Харків : ХНПУ, 2013. – Вип. 40, ч. 1. – С. 3–14 <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/36623>
22. Петрушенко О. Утопія та футурологія: різні способи передбачення майбутнього / О. Петрушенко // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". – 2012. – № 723. – С. 94–98.
23. Назаренко М. С. Есхатологія та футурологія як два способи прогнозування історії / М. С. Назаренко // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2010. – Вип. 52. – С. 26–31. –
24. Гайнріх Д. Екологія: dvt-Atlas : Пер. с 4-го нім. вид. / Д. Гайнріх, М. Гергт. – К. : "Знання-Прес", 2001. – 287 с.
25. Корсак К. Погляд ноофутурології на науки і вищу освіту XXI століття / К. Корсак // Вища шк.. – 2014. – № 7. – С. 86–94.
26. Годзь Н. Б. Футурологічні перспективи та введення до теорії прогнозування як аналіз перспектив сучасної людини (екологічний контекст) // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія : зб. наук. пр. / гол. ред. М. Д. Култаєва. – Харків : ХНПУ, 2012. – Вип. 38, ч. 1. – С. 14–29. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/36621/1/Visnyk_KhNPU_2012_38_Hodz_Futorolohichni_perspektyvy.pdf

27. Images of the future : the twenty-first century and beyond / edited by Robert Bundy Buffalo (N.Y.) : Prometheus, 1976. 239 p
28. Футурологія інтелекту: Гіпотеза соціоінтелект. резонансу / ред.: С. П. Корецький. – К., 1999. – 18с.
29. Гільдебранд Д., фон. Що таке філософія? / Д. фон Гільдебранд ; пер. з англ. Ю. Підлісний. – Львів: Колесо, 2008. – 244 с.
30. Круглов І. С. Екологія ландшафту (геоекологія): аналіз європейських та північноамериканських публікацій / І. С. Круглов // Укр. геогр. журн. – 2000. – № 2(30). – С. 62–66.
31. Гладкий М. П. Трансформація смисложиттєвих орієнтирів за умов сучасної екологічної ситуації в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : 09.00.09 / М. П. Гладкий. – Київ, 2003. – 16 с.
32. Кисельов М. М. Національне буття серед екологічних реалій [текст] / М. М. Кисельов, Ф. М. Канак; Центр практичної філософії. – Київ : ТанDEM, 2000. – 320 с.
33. Кисельов М. М. Методологія екологічного синтезу: Єдність людино- та природоохоронних аспектів / М. М. Кисельов, В. С. Крисаченко, Т. В. Гардашук . – Київ : Наукова думка, 1995 . – 157 с. – НАН України, Ін-т філософії . – Библиогр. :с.145–156 .
34. Yla Stasys Futurologija : ateities dvasia: MAS kursai Dainavoje 1979.XII.27–31 / Stasys Yla 1979.
35. Souvin D. "Three World Paradigms for SF: Asimov, Yefremov, Lem." Pacific Quarterly (Moana): An International Review of Arts and Ideas. 1979. 4. 271–283.
36. Чернієнко, В. О. Філософія екології ідентичності людини / В. О. Чернієнко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія [Текст] / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [редкол. : М. Д. Култаєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків : ХНПУ , 1994 – Вип. 45, ч. 1. – 2015. – 266 с. С.37–61
37. Маркузе Г. Одновимірна людина : Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства / Герберт Маркузе // Соціальна філософія : хрестоматія // упоряд. В. Лях ; пер. С. Кошарний, В. Курганський [та ін.]. – Київ, 1996. – С. 87–134.
38. Forecasting : methods and applications / Spyros Makridakis, Steven C. Wheelwright, Rob J. Hyndman Rodyklès: New York : Wiley, 1998. p. 633–642.
39. Матвійчук А. В Екологічне знання та його вплив на формування стилю мислення в сучасній науці: автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 / А. В. Матвійчук. – Київ, 2001. – 20 с.
40. Матеріали 6-тої Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми науки та освіти». – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 204 с.
41. Годзь Н.Б. Питання філософського методу в аналізі майбутнього та проблема викладання екологічної футурології // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія і філософія науки і техніки. – 2013. – Вип. 21. – С. 49–55.
42. Мемфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини : [пер. з англ.] / Льюїс Мемфорд // Соціальна філософія : хрестоматія // упоряд. В. Лях ; пер. С. Кошарний, В. Курганський [та ін.]. – Київ, 1996. – С. 58–86.
43. Чигур, Р. Ю. Філософія екології як парадигма мислення людини XXI століття / Р. Ю. Чигур. – Гілея [Текст] : наук. вісн. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Укр. акад. наук ; [голов. ред. : В. М. Вашкевич]. – Київ : НПУ, 2004 – Вип. 78 (№ 11). – 2013. – 437 с., С.189–192
44. Latham R. The Oxford Handbook of Science Fiction (en). Oxford University Press, 2014.
45. Бакка М. Т. Екологія та захист ноосфери : Навч. посіб. / М. Т. Бакка, О. А. Пирський; Житомир. інж.-технол. ін-т. – Житомир : РВВ ЖІТІ, 1998. – 236 с.
46. Васюта О. А. Екологія і політика: у 2 т. Т. 1 / О. А. Васюта, С. І. Васюта, Г. Г. Філіпчук. – Чернівці: Зелена Буковина, 1998. – 424 с.
47. Корабльова А. І. Екологія: взаємовідносини людини і середовища / А. І. Корабльова. – Д.: Поліграфіст, 1999. – 253 с.
48. Чайка В. Є. Урбоекологія: Підруч. для студ. / В. Є. Чайка. – Вінниця, 1999. – 368 с.
49. Некос В. Ю. Формування неоекології – результат дії закону спадкоємного оновлення наукового знання / В. Ю. Некос // Людина і довкілля. Проблема неоекології. – Харків, 2000. – Вип. 1. – С. 5–9.
50. Тоффлер Е. Третя хвиля : пер. з англ. / Олвін Тоффлер // Сучасна зарубіжна соціальна філософія : хрестоматія / упоряд. В. Лях. – Київ, 1990. – С. 275–279.
51. Toffler A. Future Shock. Bantam Books, Reissue edition, 1984.

52. Годзь Н.Б. Філософія та наука у пошуку моделей виходу з кризових станів: реалії та перспективи // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2014. – № 2. – С. 41–49. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/36606/1/Visnyk_NYuA_2014_2_Hodz_Filosofia_ta_nauka.pdf
53. Шкода В. В. Вступ до правової філософії / В. В. Шкода. – Харків: Фолю, 1997. – 223 с.

Додаткова література

1. Петрофутуризм [Електронний ресурс]. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Петрофутуризм>
2. Retrofuturism [Електронний ресурс]. <https://en.wikipedia.org/wiki/Retrofuturism>
3. Дуднікова І.І. Теоретико-методологічний аналіз філософії як нового наукового напрямку / Ш.Ш. Дуднікова // Гуманітарний вісник ЗДІА 2010. Вип. 43. С.144–151 [Електронний ресурс]. https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/VISNIK_43_18.pdf – Названня с екрана.
4. Екологія і ресурси: Зб. пр. Укр. ін-ту дослідж. навколиш. середовища і ресурсів / ред.: В. Я. Шевчук; Рада нац. безпеки і оборони України. – К.: ЗАТ "Ей-Бі-Сі", 2001. – 234 с.
5. Табачковський В. Г. Людина в цивілізації ХХІ століття: проблема свободи / В. Г. Табачковський, М.О. Булатов, Т. В. Лютий, Г. Іванович Шалашенко, Є. І. Андрос, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. – Київ : Наукова думка, 2005. – 270 с. – Бібліогр. наприкінці розд.
6. Наукові записки Національного університету "Києво-Могилянська академія". Т. 29. Біологія та екологія / ред.: В. С. Брюховецький. – К., 2004. – 76 с.
7. Trampe W. Ökologische Linguistik: Grundlagen einer ökologischen Wissenschafts- und Sprachtheorie / W. Trampe. – Opladen: Westdeutscher Verlag, 1990. – 245 p.
8. Tsibris E. J. Economic valuation of environmental resources: need for ethical considerations / Evangeline J. Tsibris // Philosophy and ecology : Greek philosophy and the environment / edited by Konstantine Boudouris and Kostas Kalimtzis. – Athens, 1999. – Vol. 2. – P. 207–212.
9. Turner D. P. Thinking at the global scale / D.P. Turner // Global Ecology and Biogeography. – 2005. – Vol. 14, № 6. – P. 505–508.
10. Turney J. The rough guide to the future / J. Turney. – London: Rough Guides, 2010. – 366 p.
11. Ulanowicz R. E. Ecology, the ascendent perspective / R. E. Ulanowicz. – New York : Columbia University Press, 1997. – 201 p.
12. Valera L. Human ecology and environmental ethics / L. Valera // Acta Philosophica. – 2015. – Vol. 24, № 1. – P. 191–201.
13. Victora C. G. Epidemiology and futurology – why did Rothman get it wrong? / C. G. Victora // International Journal of Epidemiology. – 2007. – Vol. 36, № 4. – P. 712–713.
14. Wakeman R. Practicing utopia: an intellectual history of the new town movement / R. Wakeman. – Chicago ; London : The University of Chicago Press, 2016. – 376 p.
15. Weisman A. The world without us [Electronic resource] / Alan Weisman. – Access mode: http://www.worldwithoutus.com/about_author.html (date of treatment 23.10/2017). – Name from screen.
16. Шапуров О.О. Сучасні інновації : форсайт дослідження та екфутурологія / О.О. Шапуров // Науковий вісник Херсонського державного університету Сер. Економічні науки, вип. 20, Ч.2. 2016 р., С. 118–120. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_20%282%29_31
17. Степанова К.В. Методи форсайту у економіко-екологічному прогнозуванні морської діяльності / К.В.Степанова // Еконо-мічні інновації.– 2014.– №58.– С. 321–325.

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників

Поточний контроль (практичні,
семінарські заняття), k_1

Індивідуальне завдання
(реферат), k_2

Підсумковий контроль
(іспит), k_3

0,4

0,4

0,2

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = \Pi \cdot k_1 + I \cdot k_2 + \Pi_k \cdot k_3$$

де: Π – середньозважена середня оцінка за поточний контроль

I – оцінка за виконання індивідуального завдання

Π_k – оцінка за підсумковий контроль

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді .

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді тотожні один одному, тобто $a_1 = a_2 = \dots = a_n$ то

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i} = \frac{\Pi_1 + \Pi_2 + \dots + \Pi_n}{n} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де: n – кількість відповідей за семестр

Поточні оцінки за кожну складову (Π , K , I ,...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Завідувачка кафедри
Ольга ГОРОДИСЬКА

Гарант ОП
Яків ТАРАСОВ